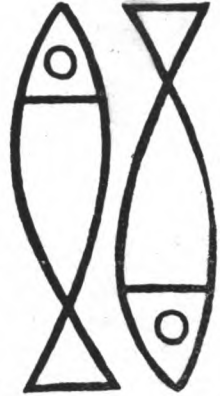

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

F. VAN DEURSEN — HAARLEM

Moderne mensen?¹⁾

Geachte luisteraars,

Kent u Efeze, waar de christenen woonden aan wie Paulus deze brief schreef? Wist u dat daar in zijn tijd zo'n 300.000 mensen woonden? Bijna twee maal zoveel als nu in Haarlem of Eindhoven? En dat het destijds een wereldhaven was net als tegenwoordig Rotterdam en Hamburg? Hebt u geen zin er in gedachten even wat rond te lopen? Dan neem ik u in verbeelding eerst even mee naar die oude Klein-aziatische wereldstad.

Kijkt u maar eens hoe druk het hier op straat is. Alles wriemelt door elkaar heen: slaven en havenarbeiders, Romeinse militairen en ambtenaren, die op doorreis zijn naar Rome of het Nabije Oosten, matrozen uit Alexandrië, en een heleboel toeristen. Ja, daar kijkt u misschien van op: toeristen? In de tijd van Paulus? Jazeker, telt u maar eens hoeveel souvenirwinkels we voorbijkomen. Hier in Efeze staat één van de zeven wereldwonderen, het toppunt van de Antieke bouwkunst: de wereldberoemde tempel van Diana. We lopen er straks ook even naar toe. U begrijpt, dat zo'n Egyptische matroos of Romeinse soldaat thuis wil opscheppen, dat hij dat wereldwonder gezien heeft! En vandaar dat vooral de firma Demetrius hier schatten verdient aan kleine zilveren Diana-tempeltjes. Als souvenir. Voor thuis.

Ziet u dat Efeze dus niet eens zóveel verschilt van onze moderne steden? Huurkazernes, havens, loodsen, achterbuurten, maar ook brede winkelstraten en riante buitenwijken. Vindt u dit geen prachtige straat? Ziet u dat het trottoir van marmer is? Lijkt wel een beetje op de Lijnbaan in Rotterdam.

En daar hebben we dan de tempel van Diana. Anderhalf maal zo groot als de Dom van Keulen. Honderd en tien meter lang en vijftig meter breed. Die zuilen zijn 16 meter hoog en onderaan 2 meter doorsnede. Hier binnen staat het beeld van de beroemde godin. En wat voor een beeld: een vrouw met achtttien borsten. Een soort met bladgoud overtrokken vreemde étalage-pop. En dat noemden deze arme heidenen een god! Daar kunnen ze zó hysterisch van worden, dat ze twee uur lang in hun stadion kunnen schreeuwen: „Groot is Diana, de god der Efeziërs!“ Twee uur lang! Ik geef het u te doen. En dan moet u komen als het hier feest is voor Diana. Daar is een Popfestival in het Kralingsebos niks bij. Dan ligt iedereen met iedereen op de grond. Wist u dat aan deze tempel honderden publieke vrouwen verbonden zijn? Want ze geloven hier stellig, dat hoererij godsdienst is en ze vinden naar de hoeren lopen hier net zo gewoon als velen bij ons naar de bios gaan.

Hier heeft Paulus ruim twee jaar gewoond en gewerkt. Over deze straten en door deze achterbuurten, langs deze tempel, deze bordelen, deze afgodsbeelden moet Paulus

dagelijks gelopen hebben. Hier moet ook ergens de school van Tyrannus staan, waar Paulus bijbelles gaf. Vermoedelijk op het heetst van de dag, als de school toch leeg stond en de slaven even vrij waren omdat iedereen een dutje deed. Wat heeft Paulus dat leven van die heidenen anders scherp waargenomen! U hoorde dat wel uit het stukje dat ik zoëven uit zijn brief aan de Efeziërs voorlas. Hoe vervreemd al die mensen van God waren. Paulus heeft gezien hoe die mannen hun vrouwen tyranniseerden. Hij heeft ze horen vloeken bij hun afgoden. Hij heeft hun hebzucht gezien en hun schuine moppen gehoord. Hij heeft de slaven zien lopen, die met huid en haar op een markt gekocht waren en levenslang geen cent verdienden. Hij heeft opgemerkt (zoals hij het hier-in vs 19 uitdrukt), dat al deze mensen feitelijk verdoofd waren. Onder narcose waren. „Verduisterd in hun verstand“, volslagen „onwetend“ met betrekking tot God en de Heere Jezus. Eigenlijk levend dood. Een stikdonkere stad. Drie honderdduizend mensen, die geen notie hebben van een God, die van je houdt! Een God, die je Vader wil zijn en een Zoon van God, die je redder wil zijn. Drie honderdduizend mensen, die er maar wat op los leven. Feitelijk zonder enige hoop en die er dus maar uithaalden wat er nog in zat aan lekker eten, lekker vrijen en lekker geld verdienen.

Moet u nu ook niet denken aan onze eigen wereld? Zakken massa's Europeanen en Amerikanen niet steeds meer terug in het oude Germaanse en Gallische heidendom, waaruit God ze 2000 jaar geleden door Paulus begon te verlossen? Gaat onze náchristelijke wereld niet steeds sprekender lijken op de Antieke vóór-christelijke wereld?

Maar dan mogen we God wel danken voor zulke brieven als die aan de Efeziërs! Want dan kunnen wij dááruit leren hoe we ons als christenen hebben te gedragen in onze moderne „Efeze's“ en „Corinthe's“. Uit de schat van lering, die Paulus ons daarover verstrekt wil ik u vanmiddag vooral eens wijzen op zijn oproep: „Doe uit, die oude mens!“ Ik lees die oproep tot ons, christenen, hier in vs 22: dat „dit de waarheid is in Jezus, dat gij, wat uw vroegere wandel betreft, de oude mens aflegt, die te gronde gaat aan zijn bedriegelijke begeerten, dat gij verjongd wordt door de geest van uw denken en de nieuwe mens aan doet, die naar (d.w.z. op de leest van) God geschapen is in waarachtige gerechtigheid en heiligheid“.

Het is duidelijk wat Paulus hiermee bedoelt. „De oude mens van uw vroegere levenswandel“ (Will. Vert.) dat was die oude Efezische heiden van vroeger, die ook in de Efezische christenen nog niet morsdood was. Dat is ook die oude Germaanse heiden, die in u en mij en al onze medechristenen nog niet morsdood is. Die oude heiden in ons roert nog dagelijks z'n mond en wil ons terugbrengen naar onze vroegere baas, de duivel, uit wiens zeggenschap onze Heere Jezus ons nu juist verlost heeft. Als wij die oude heiden in ons z'n zin gaven, dan zouden we zo gauw mogelijk weer volop „Efezisch“ moeten gaan leven: God vergeten, de Heere Jezus vaarwel zeggen, aan Gods geboden maling hebben, ons christelijk geloof overboord zetten en voor onze christelijke hoop onze schouders ophalen. Dat noemt Paulus hier tegenover de christenen van Efeze „de oude mens van uw vroegere levenswandel“.

Me dunkt, luitersaars, dat we nu ook kunnen weten hoe de apostel Paulus onze wereld zou typeren, die zichzelf zo hoogst modern vindt. Onze reclame-bureaux stróóien gewoon met dit woord. U kent al die klanken wel. „Vrouwen van Nú. Progressief. Modern!“ Suggestieve teksten, die

overigens net zo goed préken als de dominees en pastoors. „Wij gaan vooruit!“ preekt de reclame. „Wij rekenen af met alles wat muf ruikt en ouderwets is. Kleed u jong en vóel u jong en weest vooral modern!“

Maar 't is niet wáár! We worden bedrógen! We gaan niet vóóruit! We gaan hollende áchteruit. En 't is helemaal niet wáár, dat wij zo progressief zijn. Mensen, laten we elkaar toch niet voor de mal houden. Amerika en Europa raken versleten. Ze raken óp. Verkijk u toch niet op die blinkende buitenkant. Die hooggeroemde moderne wereld van ons gaat hoe langer hoe meer lijken op die heidense wereld van Paulus. En hoe sprak de apostel ook weer over het leven van de gemiddelde Efeziër? Als over de levenswandel van de OUDE mens. Zo'n levensrichting van God af noemde Paulus niet modern, maar oud! Niet nieuwerwets, maar juist ouderwets. Zo'n leven als de massa in Efeze leidde en zoals helaas de massa hier in Europa leidt — lós van God, je eigen zin doen, feitelijk geen enkele noemenswaardige hóóp hebben voor je leven, geen Toekomst-verwachtingen voor een nieuwe aarde, een overwonnen dood en een nieuwe mensheid — zo'n leven kunnen we o, gezag van Paulus dus gerust „stikouderwets“ noemen. Hopeloos ouderwets. Laat u toch niet wijs maken, dat die Efezische en Corinthische wereld, waarin wij vandaag leven, zo progressief zou zijn. Dat is niet waar. De onwetendheid met betrekking tot God en Evangeliewoord lijkt ook hier in Nederland met het jaar te groeien. Er heerst ook bij de jeugd op onze christelijke scholen een ontstellend gebrek aan kennis van de allerbelangrijkste dingen uit de bijbel. Paulus vond de mensen in Efeze verdoofd. Nu, hoeveel duizenden mensen staan nu niet zó vreemd tegenover God en de Heere Jezus en de bijbel, dat ze wel onder narcose lijken te leven? Volkomen onaan-sprekbaar. Nog een trek van overeenkomst: Paulus schreef over „de ijdelheid van hun denken“, zit die ook niet volop in de lege boeken en de lege films en de lege gesprekken en de lege vermaken van onze tijd? Als de apostel Paulus zijn ogen eens kon opslaan in onze wereld, zou hij ze waarschijnlijk opensperren van verbazing. Het zou me bij wijze van spreken niets verwonderen als hij dan van veel zogenaamd progressieve gelovigen en ongelovigen zou uitroepen: Wat een ouderwetse mensen zijn dat! Wat een aftandse maatschappij is dat! Dat lijkt het oude Efeze of Corinthe wel, daar zag ik dezelfde dingen. Dat veroordeelt het doden in Viëtnam en het verdrukken van gekleurde volken en dat zit intussen voor de lol naar films te kijken vol moord en echtbreuk. Wat een ouwe heidense boel is dat!

Nee, weet u wíe pas écht moderne mensen zijn? De man of de vrouw, die zoals Paulus het hier uitdrukt: „naar Gods geschapen is“. Op God gericht. Op Gods leest geschoeid. „In ware gerechtigheid en heiligheid“, d.w.z. gehoorzaam aan Gods geboden en z'n leven wijdend aan de dienst van God. Dat noemt Paulus „de nieuwe mens“. Nee, die is nog lang niet volmaakt. Die heeft nog dagwerk met die oude Europese heiden in zich het zwijgen op te leggen. Of liever gezegd: de nek om te draaien. Maar die is evengoed dagelijks bezig met Paulus' oproep: „Doe áán de nieuwe mens!“ Kleed u in de moderne jas van een leven naar Gods geboden! En wat God wil, dat is zo 100% goed voor een mens.

Weet u wat God wil? Om te beginnen u al uw zonden vergeven! Als u straks op uw sterfbed komt te liggen of met uw auto tegen een boom vliegt en u komt voor God te staan, dan wil Hij al dat oude, dat heidense, dat aan de duivel herinnerende in ons leven schrappen, vergeven. Kortom, ons gratie verlenen! Om Jezus Christus, onze lieve Heilands wil. Anders moesten we naar de verdoemenis. Want die hebben we verdiend. Allemaal. Maar daar hoeven we nooit te komen en daar komen we nooit als we ons dagelijks beroepen op Gods genade in Jezus Christus. Dan erven we straks Gods nieuwe aarde. Want dát is Gods grote plan: Hij wil naar een fijne wereld toe vol fijne mensen. En die mensen begint Hij nú al te vernieuwen. Van aftandse antiekelingen met achterlijke, in de grond van de zaak heidense gewoonten tót frisse moderne mensen, met nieuwe, van God geleerde gedragingen. Ik hoop, dat u vandaag zelf nog eens in uw bijbel naleest met welke voorbeelden uit de praktijk van het leven Paulus laat zien wie nu eigenlijk stikouderwets zijn en wie splinternieuwerwets zijn. Ik zal een paar van zijn voorbeelden aanhalen.

Liegen.

Een verleugend leven leiden. Daar valt alle valse schijn en onbetrouwbaarheid onder. Dat hoort allemaal bij de levenssfeer van wat Paulus noemt: „de oude mens“, de oude heiden in ons. Wég met dat ouderwetse levenspatroon van leugenachtigheid en valse schijn. „Spreek de waarheid met elkaar“, zegt de apostel, „want we zijn (als gelovige christenen) allemaal leden van hetzelfde lichaam“. Dan bent u een nieuwerwets mens.

¹⁾ Toespraak gehouden voor de N.C.R.V.-microfoon op 30 december 1971.

KERKELIJK Leven

Gij zijt één -

Weest nu ook één!

Wanneer men zich bezig houdt met het probleem van de verdeeldheid der kerk is het nodig zich vóór alles de vraag te stellen naar wat, volgens het Woord van God, de éénheid der kerk is, waarin deze bestaat, en wat onze roeping in verband daarmee is.

En als Gereformeerden stellen wij daarna ook de vraag wat, in navolging van wat de Schrift leert, de confessies daarover zeggen.

Het antwoord op deze vragen is duidelijk. Want zowel de Schrift als de reformatorische belijdenissen spreken over de kerk in deze een klare taal.

☆☆☆

Volgens de Schrift vormen **allen** die door een waar geloof in Christus zijn ingelijfd zijn lichaam. Zij zijn als een organisch geheel een lichaam waarvan Christus het Hoofd is. En dat lichaam is naar het woord van Paulus zijn gemeente, of zijn kerk.

In de brief aan de Efeziërs schreef deze apostel over de kerk, die Christus' lichaam is (1:22). En in zijn brief aan de Colossenzen verzekert hij dat Christus het Hoofd is van het lichaam dat zijn kerk is! Lichaam van Christus en Kerk (of gemeente) zijn dus identiek. Zij vallen volledig samen. Lichaam van Christus en Kerk van Christus zijn daarom termen die precies hetzelfde aanduiden!

En geheel hetzelfde zeggen de belijdenisschriften.

Ik wijs slechts op art. 27 van de Ned. Gel. Bel. Daarin belijden wij dat er is een enige, heilige, katholieke of algemene kerk die de heilige vergadering is **der** ware christ gelovigen.

Met deze woorden wordt nadrukkelijk gezegd dat de kerk de vergadering is van **alle** ware gelovigen. De eerste zin van art. 27 kan en mag niet anders worden verstaan dan zo. Voor wie daaraan nog zouden willen twijfelen moge ik wijzen op de latijnse vertaling van onze confessie die op de dordtse synode vervaardigd is ten behoeve van de afgevaardigden die geen nederlands verstonden. In die vertaling staat het woord **alle** er nadrukkelijk bij.

Het is voorts zo dat in **alle** reformatorische belijdenisschriften deze waarheid met klem wordt beleden. Tegenover de officiële rooms-katholieke opvatting dat de in de paus geconcentreerde hiërarchie, dus de „geestelijkheid”, de eigenlijke kerk is, hebben de kerken der reformatie- de lutherse én de zwingliaanse én de gereformeerde — de schriftuurlijke notie vastgehouden dat Christus' kerk de gemeenschap, de vergadering is van **alle** ware gelovigen die er op de wereld zijn, hoe verspreid en verstrooid die ook mogen wezen.¹⁾

Evenzo is de kerk van Christus in een bepaalde plaats de totaliteit van **alle** gelovigen die in zo'n plaats — stad, stadsdeel, dorp, streek — wonen. Als onze Heidand nog eens een brief zou sturen aan een gemeente, een kerk in een bepaalde plaats, zeg maar in Amsterdam, Kampen, Apeldoorn, dan zou die gericht zijn tot **alle** gelovigen in die plaats. Zo'n brief zou aan alle gelovigen daar als een totaliteit, een gemeenschap, zijn geadresseerd.²⁾

Ik wil met de grootst mogelijke nadruk zeggen dat alle spreken over de eenheid der kerk — en evenzo ook alle spreken over de verdeeldheid en verscheuring daarvan — van deze fundamentele werkelijkheid en waarheid moet uitgaan en daardoor beheerst worden.

☆☆☆

Met wat ik zo juist neerschreef is wel het eerste, het grondleggende, allesbeheersende van de kerk gezegd — maar niet alles! De Schrift en in navolging daarvan de confessies zeggen daarover nog veel meer.

Ik zou dat meerdere zo willen omschrijven: de kerk is de vergadering van alle gelovigen in de

wereld of op een bepaalde plaats. Maar die **alle** gelovigen omvattende wereldkerk of plaatselijke kerk **moet** nu ook **metterdaad** kerk **zijn**. Zij **moet** in **waarheid** zijn was zij **is**.

Ik moge deze stand van zaken wat verduidelijken. Het is namelijk zo dat deze waarheid omtrent de kerk in de loop der eeuwen en zo ook in onze tijd nog maar bitter slecht wordt verstaan.

Telkens weer zijn er mensen opgetreden die óf alleen oog hadden voor die eerste waarheid: de kerk **is** de vergadering van alle gelovigen — óf alleen voor die tweede: de kerk **moet** ook metterdaad en in waarheid kerk **zijn**.

Maar wie deze tweeënige waarheid uit elkaar scheurt en zo met een halve waarheid omtrent de kerk op de loop gaat wordt ten slotte gevangen in een hele leugen!

Wat ik hier betoog kan ik misschien het beste duidelijk maken met een woord van Paulus. Ik bedoel wat hij zegt in 1 Kor. 5:7. Daar lezen we het volgende: „Doet het oude zuurdeeg weg, opdat ge een vers deeg moogt zijn; ge zijt immers ongezuurd deeg.”

Deze zin is volgens menselijke logica on-zin. Als immers iemand werkelijk „ongezuurd” is, is er in hem geen „zuurdeeg” en is het dwaasheid tegen hem te zeggen: doet dat „oude zuurdeeg” weg. En omgekeerd: als iemand werkelijk het „oude zuurdeeg” uit zijn leven moet wegdoen omdat dat daarin voorhanden is, kan men niet zeggen: gij zijt „ongezuurd”.

Toch schrijft Paulus rustig de boven geciteerde woorden: Gij zijt ongezuurd, zorg er nu ook voor dat ge metterdaad ongezuurd zijt. Om het een beetje geleerd te zeggen: Paulus verbindt de **indicatief** (de aantoonende wijs): **gij zijt ongezuurd**, met de **imperatief** (de gebiedende wijs): **weest nu ook ongezuurd!**

We nu, zo is in de Schrift, en ook in de confessie, de **indicatief**: **gij zijt kerk** onlosmakelijk verbonden met de **imperatief**: **weest nu ook kerk**.

Deze stand van zaken is logisch niet doorzichtig te maken. Maar ze is wel door en door Schriftuurlijk.

☆☆☆

De concrete inhoud van de goddelijke opdracht aan de kerk om ook metterdaad kerk te zijn wordt in de Schrift, speciaal in het Nieuwe Testament in den brede omschreven. Met name in de zogenaamde paraenetische — de toepasselijke, de praktische — gedeelten van de brieven van Paulus.

In verband met het thema dat ons nu bezig houdt wijs ik met name hierop, dat allen, die door de gemeenschappelijke geloofsband van Christus gemeente of kerk zijn, alles wat in hun vermogen ligt moeten doen om in eigen kring en in de wereld het Evangelie te doen verkondigen. Voorts er voor zorgen dat de sacramenten van doop en avondmaal overeenkomstig de instelling van Christus worden bediend. En ten slotte zich met alle kracht dienen in te spannen dat er een onderlinge liefdedienst in praktijk wordt gebracht die beheerst wordt door het goddelijke voorschrift dat de leden van de gemeente van Jezus Christus alles wat ze ontvangen dienstbaar moeten stellen aan allen. Kort gezegd: dat allen allen met alles waarover ze beschikken dienen.

Dit alles houdt volgens de aanwijzingen van het Nieuwe Testament in dat zij die als gelovigen gezamenlijk de kerk van Christus vormen er voor moeten zorgen dat er in hun gemeenschap **ambtsdragers** optreden. Voor alles mannen die het Woord en de sacramenten bedienen. Vervolgens broeders aan wie het opzicht en de tucht over de gemeente wordt toevertrouwd. En ten slotte personen die het zo juist genoemde liefdebeton leiden en stimuleren.

Deze stand van zaken wordt in gehoorzaamheid aan de Schrift nu ook in onze belijdenis breedvoerig en duidelijk getekend.

Omdat de gemeente, de kerk van Christus die alle ware gelovigen omvat, een verzameling is van hen die zalig worden, en er buiten haar ook geen zaligheid is, moet — zo horen we in art. 28 der N.G.B. — geen enkele gelovige zich „op zichzelf houden” om „op eigen persoon te staan”. Neen, allen zijn schuldig zich door een bewuste geloofsbeslissing **metterdaad** bij deze kerk te

voegen en zich daar ook **metterdaad** mee te verenigen. Ze behoren zo **metterdaad** de enigheid der kerk te onderhouden, zich aan haar onderwijzing en tucht te onderwerpen, zo de hals te buigen onder het juk van Christus en de opbouw der broeders te dienen naar de gaven die God hun verleend heeft.

Om dat te beter te kunnen doen is het volgens Gods Woord de plicht van alle gelovigen zich af te scheiden van hen die niet van de kerk zijn en zich te voegen bij de zo overeenkomstig Gods ordnantien levende Vergadering.

Op deze wijze moet de kerk aller gelovigen er naar streven metterdaad kerk te zijn. Dat wil zeggen: een kerk waarin de „reine prediking van het Evangelie” plaats vindt, de „reine bediening der sacramenten” in praktijk gebracht zoals Christus die ingesteld heeft en de kerkelijke tucht gehanteerd wordt om de zonden te straffen. Kort gezegd: de kerk aller gelovigen moet er naar streven „ware kerk” te zijn.

We kunnen dit alles zo samenvatten: de kerk aller gelovigen moet er permanent naar streven de haar in de Schrift voorgeschreven gestalte te vertonen. Ze moet dag in dag uit worstelen om in haar leven, in heel haar zijn, handelen, openbaring ten volle kerk van Christus te zijn.

Op deze wijze **moet** de kerk van Christus die kerk **is**, ook metterdaad kerk **zijn**.

☆☆☆

Deze opdracht van de kerk om metterdaad kerk te zijn, omvat nu ook en zeker niet in de laatste plaats haar eenheid.

De eenheid van de kerk is een fundamenteel, een wezenlijk aspect daarvan. Die eenheid behoort tot de waarheid omtrent de kerk, zoals die ons in de Schrift wordt geopenbaard. Wij geloven een enige katholieke kerk. Deze kerk is één in Christus, door de Heilige Geest en het geloof in het Evangelie. Maar deze kerk moet nu ook metterdaad één zijn. Eén in het horen van de prediking van het Woord van God, één in het vieren van het Heilig Avondmaal, één in het betoon van liefde, één in het dienen.

De roeping van de kerk kan niet meer bewegen en meer indringend vertolkt worden dan met deze woorden van Paulus: „Als dan vermaning in Christus en vertroosting der liefde iets betekenen, als hartelijkheid en mededogen u iets zeggen, maakt dan mijn vreugde volkomen door uw eenheid van denken, uw eenheid in de liefde, uw saamhorigheid en eensgezindheid. Geef niet toe aan partijzucht en ijdelheid, maar acht in ootmoed de ander hoger dan uzelf. Laat niemand alleen zijn eigen belangen behartigen, maar liever die van zijn naasten. Die gezindheid moet in u heersen, welke Christus Jezus bezielde”.

Zo is dan de boodschap der Schrift omtrent de eenheid der kerk: **Gij zijt één, weest nu ook één**.

¹⁾ Zie hierover een bijlage in mijn „Volk van God”.

²⁾ De verhouding van de over heel de wereld verspreide „universele” kerk en de zich in een bepaalde plaats levende „particuliere” of plaatselijke kerk is uniek. De universele kerk is niet de som van de particuliere kerken. En evenmin valt de universele kerk in een groot aantal particuliere kerken uiteen. Beide zijn ten volle kerk. Zij hebben allen wat de kerk tot kerk maakt. Ook wat deze kwestie betreft moge ik verwijzen naar een bijlage in mijn „Volk van God”.

³⁾ Het onlosmakelijk verband tussen de indicatief en de imperatief in het spreken van God tot zijn volk is wezenlijk daarin. Men denke aan de Wet des HEREN. Die begint met de woorden: Ik **ben** de HERE uw God enz. en daarna volgen de tien **geboden**. Naast het: gij zijt heilig, horen we het: Weest heilig. In het doopsformulier wordt eerst gezegd dat de doop betuigt en verzegelt dat God de Vader een eeuwig verbond der genade met de dopelingen opricht, dat de Zoon hen wast in zijn bloed van al hun zonden en dat de Heilige Geest in hen wonen wil, hen toeëigende wat zij in Christus hebben. Onverbrekelijk daarmee verbonden is de oproep, de imperatief, om tot een nieuwe gehoorzaamheid te komen.

Indien men deze onlosmakelijke verbondenheid van indicatief en imperatief bij de doop in de jaren veertig goed had verstaan waren de fatale leeruitspraken misschien nooit uitgevaardigd!

D. W. L. MILO (VIERHOUTEN)

DORSTEN NAAR GERECHTIGHEID

voor C.V.

De meeste van die activisten, die jammeren en demonstreren tegen de vervuiling van ons land, hebben maar één artikel in hun geloofsbelijdenis. Dat artikel luidt: het heden, na aftrek van de ongewenste „rotzooi”, laat een leefbare wereld over.

Ze trekken te velde tegen de vergiftiging van fruit, groenten en bodem; tegen de vervuiling van onze buitenlucht; de besmetting van vis en vlees; de stank van onze rivieren; de herrie in de wijde omgeving van onze luchthavens; de vuilnisstroken langs onze straten en wegen; kortom de onaangename bijproducten van een verzadigde maatschappij, die zich wendt in haar eigen vuil. En ze zijn beziend van de gedachte: ruim al die narigheid op en de wereld is weer schoon en leefbaar.

Naar mijn overtuiging hebben deze activisten het mis. Hun geloofsbelijdenis bevat een rekenfout: wanneer van het heden de „rotzooi” wordt afgetrokken hebben we nog geen heilsstaat — maar een aarde, die bezig is onder te gaan in vuur. De meeste activisten vergeten de zonde, die een bijkomende grootheid in het heden is, en die niet door maatregelen van de Raad voor Milieudefensie van dat heden kan worden afgetrokken. Ergo: maak deze aarde schoon van alle stank, afval en lawaai — en u houdt een aarde over die aards is, ten ondergang gedoemd, nabij de verdwijning.

—o—

Het is deze aan de Bijbel ontleende gedachte, die ten grondslag ligt aan Bomans' „Notities van een verontruste”, zijn bijdrage aan het onlangs verschenen „Handboek voor vervuild Nederland”. Het is een van de laatste artikelen van Bomans. Misschien het allerlaatste. Mogelijk was dit zelfs het stuk, dat hij met nieuwjaar had willen publiceren. De laatste rijpe, zondoorstooftedruiven leveren altijd een „Spätlese” op, een bijzondere drank welke van u een aandachtig savoureren vraagt. In acht glazen schonk Bomans deze zware wijn.

1. We krijgen door radio en televisie zoveel te maken met alle uitgezochte ellende in de wereld, dat je je ertegen pantsen moet om er niet aan onder te gaan. „De

mensen raken moe van al die jobs-tijdingen, ze zijn bijna doof getoeterd. Het gebeurt me ook vaak dat ik de knop omdraai of als de weerga het andere station indruk. Ik doe het met het slechte geweten van een deserteur die het vuurpeleton verlaat, maar toch weet dat de veroordeelde wordt omgelegd”.

Je bent namelijk ooggetuige van alle rampen en je kunt niets doen. In plaats van een verongelukte te helpen, op te beuren, moed in te spreken — ben je gedoemd tot werkeloosheid. „Af en toe als het te bar wordt vul ik een girobiljet in, zoals iemand die snel even hout aantikt als het woord kanker valt”. Maar verder? Verder zitten al die welvaartsmensen in hun eendere huizen naar hun eendere kijkkast te staren. Waarom? „Die mensen zitten zich te harden tegen iets waar ze toch niets aan kunnen doen”.

2. Zo was het. Maar de laatste tijd is het niet meer „elders”: het leed, de narigheid, de rampen. „Het blijkt plotseling dat we zelf in de boot zitten”. „Nederland gaat regelrecht naar de kelder”. „We stinken er in”.

De klok wijst vijf minuten voor twaalf, zeggen ze. Het loopt ook bij ons weldra af. Er is geen keren aan: „En zo zitten we te kijken naar een uitgebreide analyse zonder dat ons een therapie geboden wordt”. En „omdat er verder niets meer uit het kastje komt kloppen we na afloop van de uitzending ons pijpje leeg en gaan naar bed”. „Het gaat niet meer om het vinden van een oplossing, want die is er niet. Het gaat om uitstel van executie”. „Het is niet duidelijk wat er dan gewonnen wordt met ons nog druk te maken”. Wat voorheen steeds „elders” te beleven was is nu over ons gekomen en verzet is er niet bij, zo wordt verzekerd. „Jammer, maar onvermijdelijk”.

—o—

3. Wij hebben namelijk van de technocratie een religie gemaakt. Wij geloven in de wetenschap van de techniek. Er is zoveel specialisme op allerlei gebied — daar kom je als gewoon burger niet aan te pas. Als ze vandaag vanuit de Oeral raketten naar de maan stu-

ren, weet je dat op hetzelfde moment in Amerika. Als de reis naar de maan in seconden nauwkeurig berekend is, geloven we dat absoluut. Als de geleerden zeggen dat we fluor of chloor of muizekeutels in ons drinkwater moeten doen, of dat we het hele alfabeth aan vitaminen moeten slikken, of ons tegen de maltezer griep moeten inenten, of een amulet tegen aardstralen moeten dragen — dan geloven wij dat. De techniek staat immers voor niets, kan alles, doet alles, weet alles. De barometer is het ingewikkelde apparaat, waarop we zien wat voor weer het is. De afwasmachine heeft ons afterdinner-ritueel volkomen gewijzigd, al wordt er weinig geluk mee gewonnen. De auto brengt ons snel naar de stadscentra, waar we een uur verliezen om een parkeerplaats te vinden. De lift gaat steeds sneller en bespaart ons vele minuten traplopen — gewonnen tijd, die we straks moeten zien te doden. De techniek brengt ons met sprongen vooruit — naar de afgrond van ons zedelijk en religieus denken.

Zou het niet tijd worden dat we de techniek een halt toeroepen? Zou het niet verstandig zijn, eerst de konsekwenties te overwegen alvorens aan een nieuw technocratisch wonder te beginnen? „Is het nodig om met verdubbeling van productiekosten, een enorme vermeerdering van geluidshinder en een ontstellende toename van verbrandingsgassen, zodanige toestellen te construeren dat de vliegduur van Amsterdam naar New York met twintig minuten wordt ingekort?”

Er moest een wijs man komen, „die de toelaatbaarheid van een project niet afmeet aan de winst — maar aan de leefbaarheid van de direct omwonenden”. Een machtige veto-figuur dus? Jawel. Maar de afgod van de techniek is even machtig en zegt altijd ja, zonder dat die terug kan. Een veto-wijsgeer zou na zijn „neen” altijd nog gecorrigeerd kunnen worden.

4. Maar ieder heeft vertrouwen in de top-mensen. „Die zullen heus wel weten wat ze doen”.

Wie eigenlijk? Wie weten wat ze doen? De technici, de uitvinders, de planologen, de ambtenaren, de heren met witte jassen? Nee, die weten niet wat ze doen. Die specialiseerden zich elk zo zeer op hun kleine terreintje van wetenschap, dat ze hun buurwetenschappen nauwelijks kennen. Er zijn maar zeer weinig lieden, die vagelijk kunnen overzien wat er gebeurt. „De concrete uitwerking valt altijd aan subalterne geesten toe”.

En die werken met liniaal en potlood. De rechte lijn is de kortste verbinding tussen twee punten, zeggen die. Al trekt dat potlood „de noodlottige streep door een rij oude beuken, dwars over een landgoed en regelrecht door de gevel van een eerbiedwaardig huis” — dat alles „ligt in de hand van een ambtenaar, die niet eens beseft wat hij vernielt”.

„Nu moet erkend worden dat het trekken langs een liniaal inderdaad tijd bespaart. In sommige gevallen kan die winst wel tot vijf seconden oplopen. Ik overdrijf niet, dit komt voor. Dat hier tegenover het slopen van een molen, het kappen van een rij olmen en het raseren van een orangerie staat, is dan van geen belang meer”.

Wij zijn bereid hierin te berusten. In Engeland laat men eeuwenoude eiken ongemoeid — al zijn ze lang dood. In Duitsland moet men van een lief geveltje afblijven. Maar wij in Nederland zien zelfs onze bodem helaas niet als ons eigen bezit. „Je merkt dat bij elke gelegenheid waar Nederlanders bijeenkomen: de grond ligt na afloop bezaaid met papier”.

Opruimen van de straat, schoonhouden van onze parken is hier een overheidspllicht. Wij hebben het recht onze vuilnis weg te werpen — de overheid heeft de plicht het op te ruimen. „De man die zijn oude matras in de gracht gooit en daar verder het hele jaar verbitterd naar kijkt, denkt niet anders”.

Wij springen eigenlijk allemaal het liefst op de wal, waar de beste stuurlui staan. „Het is de neiging om uit het veld te stappen en achter de krijtlijnen hoofdschuddend toe te zien”. En daarmee zijn we „volop medeplichtig aan het verschijnsel dat we bestrijden willen”. De „houding van deze tijd is een weloverwogen stelling nemen tegen de 'rotzooi' om ons heen. Dergelijke vormen van escapisme, waaronder ook het druggebruik te rekenen valt, komen voort uit de veronderstelling: op die manier er niet meer bij te horen”. „Het enige wat men bereikt is, dat aan de bestaande chaos een aantal deserteurs wordt toegevoegd”.

—o—

6. En dan zijn er de „professionele hoopgevers”. Die vertellen u dat de wetenschap wel in staat is op tijd de ramp te keren. De techniek staat immers voor niets? En verder een beetje „mentaliteitsverandering”.

Jawel — we zijn er bijna. Maar met dat bijna zijn we er juist niet! „Door dat minieme verschil” wordt zo'n term „opeens helemaal fout”.

„De voornaamste en tevens noodlottigste vergissing lijkt mij deze: dat die verandering geboren zou worden uit de waarschuwing dat we anders naar de bliksem gaan. Deze vorm van chantage helpt niets. Wie een beetje historisch geschoold is weet, dat zo'n motief in de hele menselijke geschiedenis gefaald heeft”.

„Ik kan niet zeggen: ik moet soberder leven en met minder genoeg nemen, dan roken de schoorstenen niet meer. Dit is onvolgende. Ik moet dat allemaal doen zonder aan luchtvervuiling te denken, vanuit een veel dieper gelegen gedrevenheid, die op iets heel anders betrekking heeft”.

„Stel dat iemand vader en moeder

verlaat, van zijn bezit afstand doet en ergens in de binnenlanden van Afrika melaatsen gaat verplegen. Hij houdt dat vijftig jaar vol en sterft. Iedereen zegt nu: dat was een heilige". Maar — „een heilige is iemand die dat niet weet. De man had maar één ding in zijn hoofd: melaatsen helpen". De rest is bijkomstig.

7. „Het helpt dus niets de mensen er dag in dag uit op te wijzen, dat ze over dertig jaar naar de bliksem gaan, want ze zijn daartoe gaarne bereid, mits het hun nú maar goed gaat."

„Vanaf het moment echter dat we bezield zijn door een nieuw begrip voor het leven, zijn we van die dreiging verlost, als een bijproduct dat ons zal worden toegeworpen".

GB grijpt hier bewust naar het Woord: zoekt eerst het koninkrijk Gods en al die andere dingen zullen u worden toegeworpen. „Het is onbegonnen werk" zegt hij verder, „de mensen te wijzen op de zinloosheid van hun streven naar geld, comfort, snelle verplaatsing en al die zaken — zo lang u geen alternatief te bieden hebt. Ze geven het niet uit handen, want wat krijgen ze terug? Een leven, waaruit ook dát nog is weggenomen. Pas als u onder hun bestaan een nieuwe bodem schuift, waardoor dit alles zijn urgentie verliest, kunt u wat eisen. Dan hoeft het niet eens meer. Het is onbelangrijk geworden".

—o—

8. „Wanneer u mij nu vraagt wat die nieuwe conceptie dan is, moet ik het antwoord schuldig blijven. Zelfs als ik het dacht te weten zou ik het niet eens mogen zeggen."

„Ik meen dat dit antwoord moet komen uit de mond van iemand, die over de gevolgen van de oude levenswijze nog nooit heeft nagedacht. De oplossing ligt niet in handen van de mensen, die de schaduwen van het vroegere antwoord zien. Het is zelfs een onderdeel, want zo'n man heeft de neiging de toekomst op te vatten als een restgetal, dat ontstaat als de vuiligheid van het heden er is afgetrokken. Dit is puinruimen op een stortplaats van afval. De smeerbeel is het gevolg van een bepaalde denkwijze en die blijft".

„Pas als er een vervoerde overeind komt, die zonder ook maar een moment achterom te kijken een totaal nieuwe weg wijst, is het luisteren geblazen. Dat is tweeduizend jaar geleden een keer gebeurd en het kan weer gebeuren. Het is zelfs mogelijk, dat we aan de uitvoering van die boodschap nog niet eens begonnen zijn".

„In elk geval — van zo'n blootvoeter moeten we het hebben. Hij blaast een paar woorden in het verzuurde deeg en het gaat weer rijzen".

„Mijn bedoeling was alleen aan te tonen, dat met de toevoeging van wat modieuze rozijnen het brood oudbakken blijft. Het wachten is op een heilige van deze tijd".

Leven en dood

10

Ter afsluiting van de reeks over het thema 'leven en dood' volgt nu een woord, dat ik enige tijd geleden heb klaargemaakt voor een sprekerbeurt.

Om in de toon te blijven zal ik wel moeten beginnen met te zeggen, dat het taboe rondom de dood bezig is, verbroken te worden, omdat vandaag de dag via alle publiciteitsmiddelen druk over de dood gesproken en geschreven wordt.

Dit laatste is waar en toch wil ik dat van het taboe rondom de dood niet zomaar klakkeloos nazeggen. Afgezien van de vraag of het woord taboe in onze cultuur wel zo bruikbaar is — het is, als ik mij niet vergis, afkomstig uit de godsdienstige voorstellingswereld van Polynesië — zoveel is zeker, dat het woord taboe verwijst naar de religieuze wereld; het is op godsdienstige gronden, dat iets tot taboe, tot verboden gebied, verklaard wordt. Als men nu zegt, dat tot dusver een taboe-sfeer rondom de dood gehangen heeft en dat men nu bezig is de dood daaruit weg te halen, suggereert men niet slechts, maar stelt men zonder omwegen, dat het de godsdienst was, die het open en eerlijk bezig zijn met de dood verhinderde en welke godsdienst moet dat ten onzent anders geweest zijn dan de christelijke?

Ik stel, dat dit in het geheel niet waar is. In de tijd, dat het christelijk geloof ook de publieke opinie van ons volk beïnvloedde, werd er openlijk over de dood gesproken. In de kerk in de eerste plaats, maar ook daar buiten, op straat. „Memento mori" stond er op de kerkhoven, 'gedenk te sterven' en er reden lijkwagens door de straten van steden en dorpen, waarop het opschrift prijkte: „heden ik en morgen gij". Er werd openlijke rouw bedreven, de dode bevond zich tot op de dag van de begrafenis onder de levenden in hetzelfde huis, zodat ook de kinderen vroegtijdig met de dood geconfronteerd werden. Dat zijn allemaal harde feiten, die in een tegengestelde richting van een taboe rondom de dood wijzen. De publieke opinie rondom de dood kan voor het christelijk-godsdienstige tijdperk van onze geschiedenis heel kort en krachtig samengevat worden met de woorden, die op miljoenen rouwbrieven gestaan hebben: geen bloemen, d.w.z. wij, overlevenden, hebben er geen behoefte aan, de dood te verbloemen. Wij durven de dood in z'n verschrikkelijke realiteit te laten gelden en onder de ogen te zien, omdat wij door het geloof weet hebben van een realiteit, die tegen die van de dood ruimschoots is opgewassen, te weten de realiteit van het opstandingsleven van Christus. Er rustte in die tijd beslist geen taboe op de dood.

Toch valt niet te ontkennen, dat er in de laatste tijd een grote zwijgzaamheid rondom het sterven is gegroeid. De dood is uit het leven weggedrukt, het contact van de levenden met de dode is tot een uiterst minimum gereduceerd. Daar kunnen natuurlijk wel enkele uiterlijke oorzaken van worden genoemd. Bijvoorbeeld de nog steeds groeiende plaats, die het ziekenhuis in onze samenleving is gaan innemen, het ziekenhuis dan nu genomen als plaats, waar, min of meer afgezonderd van de samenleving, gestorven wordt en van waaruit, al of niet via de chapelle ardente van de begrafenisvereniging, begraven wordt, met thuislating van de niet-volwassen leden van de familie. De regelrechte confrontatie met de dood is sterk afgenomen.

Toch moet iets anders als eerste oorzaak genoemd worden. En dat is de geloofs-afval van onze tijd, op gang gekomen na de eerste

wereld-oorlog, werkelijk doorgebroken na de tweede. De generatie, die door opvoeding nog weet heeft van het christelijk geloof, maar zelf van dat geloof afvallig is geworden, — die generatie heeft gezorgd voor de zwijgzaamheid rondom sterven en dood. Bij de mensen van deze generatie leefde de vrees voor de dood, omdat uit hun gewetens niet meer weg te branden was het bijbelwoord: het is den mens gezet, eenmaal te sterven en daarna het oordeel, (Hebr. 9:27). Deze mensen kenden van huis uit de dood in zijn bijbelse meerwaarde, die hem tot iets vreeswekkenders maakte dan 'n biologische levensbeëindiging. Maar omdat zij door de afval van het christelijk geloof de band aan de levende Christus verloren hadden, durfden zij deze volle dood niet meer onder de ogen te zien en leefden zij dientengevolge bij een verdringing van de doodswerkelijkheid in haar geheel. Tot een finaal afrekenen met de hiernamaals-voorstelling van eeuwig wel en eeuwig wee, heeft het bij hen niet kunnen komen. Daarover sprak de wieg-overtuiging te sterk. Veeleer vielen deze mensen in hun stervensnood, tegen ieders verwachting in, vaak toch nog op de kerk terug.

Maar dat is nu bezig te veranderen. De tweede generatie van de secularisatie neemt dit niet meer. Daar is haar zelf-respect te groot voor. Het is voor deze niet in het evangelie opgevoede jongeren een onverdragelijke gedachte, dat ze uiteindelijk nog een keer in handen van zo iemand als een dominee zouden vallen. De gesecculariseerde levensbeschouwing moet toch zelf op zo'n menselijk probleem als de dood een antwoord kunnen geven. En zo verklaar ik het doorbreken van de zwijgzaamheid rondom de dood in onze dagen. De dood is voor de gesecculariseerde mens een uitdaging, een laatste bolwerk van het voorbijge godsdienstige tijdperk, dat genomen moet worden. De na-christelijke mens moet een stervens-kunst bij te brengen zijn, zo goed als hem een levenskunst is bijgebracht. Dat op het sterven een Goddelijk oordeel zou volgen, waarin voor eeuwig over 's mensen lot beslist wordt, is niet langer meer een levende gedachte en dus ook niet langer meer een rem, een sta-in-de-weg bij het „onbevange" nadenken over de dood. Reeds nu is het zo, dat deze mensen van de tweede generatie gemakkelijker sterven dan hun ouders. Zij hebben geen christelijk gevormd geweten meer, dat spreekt. Het sterven vindt daardoor plaats op een ander, een lager niveau. Het is eigenlijk meer een doodgaan dan een sterven.

(wordt vervolgd)

H. de Jong - Amsterdam

ZENDING

Critische waardering van ons Gereformeerde zendingsbeleid

(2)

Het valt niet te ontkennen dat in de Bantoe-gemeenschappen veel charisma's gevonden worden. Ergens in een boek over volkenkunde (jammer genoeg weet ik niet meer waar) heb ik de opmerking gelezen, dat een van de kenmerken van primitieve gemeenschappen is het veelvuldig voorkomen van spontane gaven die bij beschaafde gemeenschappen verdwijnen zodra alles gekanaliseerd wordt in onderwijs. Met name noem ik de vrouwen die overvloedig in de Bantoe-kerken voorkomen en onder wie gaven gevonden worden. In het N.T. is het charisma van de vrouw ambtelijk erkend. Febe was een vrouwelijke ambtsdrager (Rom. 16:1). Na de opsomming van opzieners en diakenen volgen in 1 Tim. 3:11 de vrouwen die hoogstwaarschijnlijk toch wel ambtelijk erkende gaven gehad hebben (Bouma, Schlatter). Oudere vrouwen, staat in Titus, moeten in plaats van thuis te zitten en kwaad te spreken en wijn (bier) te drinken, de jonge vrouwen onderricht geven (2:4). Floor²¹⁾ vertelt ons, dat mannen moeilijk toegang konden krijgen tot het vrouwenverblijf en dat daarom vrouwen aan andere vrouwen onderricht gaven. Het doel van de ambten is de opbouw van het lichaam van Christus (Ef. 4:12), maar tot schade van de gemeente laten we naar mijn overtuiging Bijbelse mogelijkheden onbenut.

A. Vilakazi zegt in zijn bekende boek: „Zulu Transformations” dat vanwege het gebrek aan seksuele voorlichting in de kerken, „Christian girls get into a great many more difficulties sexually than do the heathens”.²²⁾ (Christen-meisjes op sexueel gebied in veel meer moeilijkheden terecht komen dan heidense meisjes). Het is voor een Bantoe-ouderling echter vrijwel onmogelijk met een meisje over seksuele onderwerpen te spreken. Hij zou een zware verdenking op zich laden! In een Gereformeerde Bantoe-kerk is een be-gaafde vrouw ambtelijk aangesteld om aan meisjes seksuele voorlichting te geven en hen op het huwelijk voor te bereiden. Wanneer, om met Vilakazi te spreken, „the girls get into difficulties”, legt niet de ouderling of de predikant maar de vrouwelijke ambtsdrager een bezoek af. Voorzover ik weet rust op deze wijze van kerkelijk werken veel zegen. In een ander geval is een vrouw ambtelijk adviseur van de kerkeraad vanwege haar gave van onderscheiding der geesten. Er is een Bantoe-kerk die vrouwelijke hulp-ouderlingen heeft. Eigenlijk is al dit prachtige werk illegaal (vanwege Dordrecht), maar legaal volgens de Schrift.

Graag wil ik vasthouden aan het Bijbelse beginsel dat vrouwen uitgesloten worden van het fundamentele leer-ambt (1 Tim. 2:12). De reden die de Schrift hier geeft is dat de vrouw niet over de man zal heersen. Tegen deze achtergrond moet ook 1 Cor. 14:34-35 gelezen worden, omdat in Corinthe de vrouw zich boven de man uit emancipeerde. Daarom mag deze tekst ons niet verleiden

tot een algemene tijdloze uitspraak.²³⁾ Waar echter het beginsel vaststaat dat vrouwen uitgesloten zijn van het leerambt ten einde niet over de man te heersen, moeten we de nuchterheid kunnen opbrengen om in veel Bantoe-kerken waar alleen maar vrouwen zijn, **hen tot het leerambt toe te laten omdat de concrete verhindering tot het ambt daar niet aanwezig is. Onze goede God is toch niet van mannen afhankelijk om in een vrouwen-gemeenschap een gemeente te hebben?**

Op een eventuele tegenwerping dat we het vrouwelijke charisma wel kunnen aanvaarden zolang het maar geen ambtelijk karakter heeft, wil ik antwoorden dat het met name in een Bantoe-kerk, vanwege hun gevoel voor gezag, noodzakelijk is het charisma te erkennen en dat het ambtelijk moet kunnen fungeren.

We moeten de uitdaging van het zendingswerk aanvaarden en de Bijbelse mogelijkheden niet tot onze schade onbenut laten. Oogluikend en schoorvoetend hebben we in ons helpers-instituut al afstand gedaan van de leer der drie ambten, maar tegelijkertijd wordt er op krampachtige wijze aan vastgehouden, dat helpers wel het Woord mogen bedienen, maar de sacramenten niet. Het gevolg is dat de Bantoe-kerken op een hopeloze wijze lijden aan overschatting van het sacrament en aan onderschatting van het Woord.

Vanwege de eigensoortige eisen van het Bantoe-kerkelijke leven en de ruimte van de Schrift, behoren we m.i. de D.K.O. niet te laten functioneren in de Bantoe-kerken. Ik heb aangetoond, dat de Dordtse leer van de drie ambten schadelijk is voor het zendingswerk. Zoals de situatie nu is belemmert de D.K.O. de ontplooiing van een eigen kerkelijk Bantoeleven. Na een indringend onderwijs in de Bijbelse beginselen van het kerkrecht en nadat kerken geplant zijn, vereist de Bijbelse weg dat de kerkeraden of afgevaardigden van de gemeenten vergaderen om hun gemeenschappelijke problemen te bespreken. Ze zullen dan vanzelf inzien, dat er kerkordelijke regels, afgestemd op het anderssoortige kerkelijke Bantoeleven en met een ten volle gebruikmaken van de Schriftuurlijke ruimte b.v. ten aanzien van de ambten, opgesteld moeten worden. Mogelijk zullen de meerdere vergaderingen de visitatie helemaal anders uitwerken, de Schriftuurlijke tucht anders toepassen, enz. Het gemeenschapsbesef dat bij ongeletterde volken springlevend is,²⁴⁾ zal er mogelijkwijs toe leiden dat de gemeentevergadering als een verrijking in de Bantoe-kerkorde wordt opgenomen.

Als we werkelijk geloven dat de Heilige Geest de kerk in alle waarheid leidt, moeten we er niet bang voor zijn dat de Bantoe-gemeenten, die op deze wijze tijdelijk geen Kerkorde bezitten, zullen verongelukken. Wanneer de band aan het Woord in Bantoe-gemeenten afwezig is en tegelijk daarmee de

leiding van de Geest ontbreekt, zal het kerkelijke leven toch ten onder gaan, met of zonder Kerkorde.

■ Liturgie

In de situatie rondom de eredienst wordt het bezwaar dat de Bantoe alleen maar tot deelgenoot van ons kerkelijk verleden gemaakt wordt, nog sterker gevoeld. In de eredienst beleeft het volk van God de gemeenschap met Hem, maar helaas moet de Bantoe die gemeenschap vinden op onze Westers-Gereformeerde manier. De bewering dat de Bantoe-kerken zelf wel vanuit de Woordver-kondiging naar een eigen liturgische vormgeving toegroeien, is niet juist. We zijn al overgegaan tot een vormgeving die het ontstaan van een eigen liturgie belemmert. Evenals bij de Kerkorde zal een doorbraak naar eigen vormgeving niet kunnen plaatsvinden zonder de blanke zendingsmensen.

Op grond van een opmerking van J. H. Bavinck²⁵⁾ dat velen niet in staat zijn te onderscheiden tussen het wezenlijke van de eredienst en het bijkomstige en gezien de ervaring dat de Bantoe een herhaalde handeling opvat als een wet, geloof ik dat onze liturgie in de zendingskerken voldoende variatie moet bevatten om niet als wet opgevat te worden. Zo kan de liturgische soepelheid bewaard worden, die nodig is om hen te laten doorbreken naar eigen vormen, m.a.w. we zullen liturgisch erg laag-kerkelijk moeten zijn.

Ik wil slechts een paar punten noemen. **Is het een gebod van God elke zondag de tien geboden te lezen?** We zijn er ons allemaal van bewust, dat dit een „typische eigenaardigheid is van de Gereformeerde eredienst.”²⁶⁾ Maar het is niet per se een Bijbelse noodzaak. „Het Ontwerp-Dienstboek der Ned. Herv. Kerk” zegt: „Vele andere Schriftlezingen uit het Oude Testament, uit de Brieven, of uit het Evangelie hebben het karakter van gebod Gods.” Het verdient aanbeveling in Bantoe-kerken, waar het gebrek aan praktische Schriftkennis vaak schrikwekkend is, niet uitsluitend de Wet, maar in plaats daarvan een van de huistafels of een ander parenetisch gedeelte van de Schrift gedurende 2 of 3 maanden te lezen en door de gemeente na te laten zeggen en dan weer een ander gedeelte te nemen. Uit ervaring weet ik, dat op deze wijze de gemeente gemakkelijk praktische kennis van Gods gebod opdoet.

Wat de liturgische kant van de prediking betreft, moeten we niet uit een misplaatst gevoel van orde iemand verhinderen tijdens de prediking een lied in te zetten. We beroepen ons graag op 1 Cor. 14:40. Tegen de achtergrond van de wanorde in de gemeente van Corinthe, waar allen door elkaar spraken, zegt Paulus: alles moet **kata taksin** geschieden. Walter Bauer vertaalt in zijn woordenboek: **der Reihe nach, elk op zijn beurt**. In kleine gemeenten of op posten waar men in hutten samenkomt, kunnen we tijdens de prediking vragen stellen.²⁷⁾ Op die manier krijgt de gemeenschap in de Heilige Geest de volle nadruk. „In the liturgical service the illiterates discover themselves as persons in the sight of God, as brothers in the new community, in the fellowship of the Holy Ghost.”²⁸⁾ (In de liturgische dienst leren de ongeletterden zichzelf kennen als mensen voor God, als broeders in de nieuwe gemeenschap, in gemeenschap met de Heilige Geest). J. A. van Rooy bepleit als manier van prediken onder de Bantoe „'n oordra van die boodskap by wyse van gesprek waaraan verskillende persone deelneem, i.p.v. het deur middel van 'n preek.”²⁹⁾ Dit verdient ernstige overweging. Van huis uit zijn wij, Gereformeerden, huiverig voor emotionaliteit in de eredienst. Deze huivering heeft zijn historisch recht van bestaan. Maar in de zendingskerken hebben we niet het recht de emoties van de Bantoe ten koste van zijn geloofs-expressie te onderdrukken. We mogen hem niet ont-emotionaliseren.

²⁵⁾ Art. Liturgische vormgeving op het Zendingsveld, in De Heerbaan, nov. 1945, no. 11.

²⁶⁾ Dr. J. L. Koole, aangehaald door G. v. Rongen, Zijn Schone Dienst, Goes 1956, p. 49.

²⁷⁾ Zie het voorbeeld in het art. van Dr. D. J. Bosch, Op die Horison, juni 1960.

²⁸⁾ H. R. Weber, a.w., p. 51.

²⁹⁾ J. A. van Rooy, Sinkretisme in Vendaland, Roo-dpoort, 1964, p. 53.

²¹⁾ A.w., p. 82.

²²⁾ Pietermaritzburg, 1965, p. 47.

²³⁾ H. Bavinck, De Vrouw in de Hedendaagse Maatschappij, Kampen 1918, p. 31 wijst reeds op de typische omstandigheden in Corinthe als achtergrond van deze tekst.

²⁴⁾ Zie voor de noodzaak met het gemeenschapsgevoel van Afrika rekening te houden o.a. H. R. Weber, The Communication of the Gospel to Illiterates, London, 1957, pp. 49-51, IMC-Research Pamphlets, no. 4.

J. Vonkeman - Richmond Natal

Vóór het gebed kan aan de gemeente gelegenheid gegeven worden verzoeken te doen met het oog op de voorbede. Aangezien het dankgebed na de prediking het antwoord van de gemeente is, kan een van de belijdende leden, ook vrouwen, aangewezen worden om „de mond” van Gods volk te zijn. Niemand zal zich verlegen voelen of weigeren. Paulus heeft de vrouw niet verboden in de gemeente te bidden, maar wel met ongedekt hoofd te bidden.³⁰⁾ Mijn vrijgemaakte broeders in Vryheid zijn in dit opzicht nog gebonden. We lezen in hun zendingsblad³¹⁾ dat ze een verzoek van de helpers om vrouwen in de eredienst te laten bidden, hebben verworpen met een beroep op Ridderbos' boek Paulus (p. 514-517). Maar m.i. is dit beroep misplaatst. Ridderbos concludeert dat „in dit beroep op de zede (ou kalon) ook een relativerend moment ligt in zoverre namelijk de positie van de vrouw tot uitdrukking moet worden gebracht op een wijze die voor een bepaalde tijd en kultuurkring passend en zinvol moet worden geacht.” (517).

We voelen allemaal dat we met de gemeentezang zowel wat de inhoud als wat de melodie betreft niet op de goede weg zijn. Ik wil hier pleiten voor een zekere vrijheid, zodat ook liederen buiten het gezangboek dat wij gebruiken, mogen worden gezongen zodat de weg naar een eigen Bantoe-zang tot eer van God open blijft. Er zijn immers zelfs bij de Zionisten enkele prachtige gezangen die uitsluitend de Bijbeltekst of inheemse melodieën of op wijzen van Amerikaanse negers weergeven. Ik vermoed dat we het allemaal met Bengt Sundkler eens zijn, als hij zegt: „The obviously foreign tunes make the singing of the mission-flock heavy en hesitant.”³²⁾ (De kennelijk vreemde melodieën maken het zingen van de kudde op het zendingsveld zwaar en aarzelend). Ieder van ons heeft al

³⁰⁾ J. L. Koole, Liturgie en Ambt, Kampen, 1949, p. 101.

³¹⁾ Ons Zendingswerk, juli 1970, nr. 7, p. 8.

³²⁾ Christian Ministry in Africa, London, 1960, p. 299.

VERVOLG MEDITATIE

Moderne mensen?

En als we eens boos zijn geworden. Stappen we dan zonder het goed gemaakt te hebben in bed? Dat is alweer het oude levenspatroon. Paulus zegt (in de vertaling van Anne de Vries): „Ga nooit kwaad naar bed, want dan geef je de duivel een kans!” Wij moeten een andere Heer gehoorzamen.

Verder noemt Paulus schuine taal, dubbelzinnigheden, gezwets, gedaas, gescheld — allemaal uitingen van het aftandse oude leven met z'n verziekte structuren. Echte moderne mensen praten niet de hele dag over auto's, uitgaan en kleren. Echte moderne mensen verspreiden zegen met hun mond.

En weet u wat ook zoiets ouds is? Wat Paulus noemt: „De Heilige Geest bedroeven”. De Geest die ons Gods Woord bezorgde en met Wie wij verzegeld zijn „tegen de dag der verlossing”, (vs 30), zodat wij in Hem een veilig garantie-bewijs hebben, dat wij op die grote, geduchte Oordeelsdag van de Zoon van God niets te vrezen, maar alles te hopen hebben. Zodat wij die ontzettende dag, waarop het ganse heelal zal sidderen en beven, met ongeschokt vertrouwen tegemoet mogen zien. Alweer een kenmerk van een echt nieuw mens. Zo iemand leeft niet in wanhoop.

Luisteraars, laten wij ons als christenen goed bewust zijn, dat wat in onze wereld „modern” heet vaak hoort bij een wereld die op haar laatste benen loopt. Wie Gods Woord verwerpt, mag dan in de nieuwste auto's rondrijden en naar de

ervaren wat er gebeurt als een inheemse melodie gebruikt wordt. Bolaji Idowu formuleert dit als volgt: „At once every face lights up; there is an unmistakable feeling as of thirsty desert travellers who reach an oasis. Anyone watching them will know that Nigeria worshippers are at home; singing heart and soul.”³³⁾ (Onmiddellijk licht elk gezicht op; er is onmiskenbaar een gevoel als van dorstige woestijnreizigers die een oase bereiken; iedereen die hen ziet beseft dat Nigeriaanse kerkgangers zich thuis voelen, zingend met hart en ziel). Ook al geniet men er dus geweldig van, er is toch een gevoel dat men verboden vruchten eet. „We zijn immers beschaafde Christenen” (met meer nadruk op **beschaafde** dan op **Christenen**). Blanke zendingen kunnen deze instelling betreuren, maar onbewust heeft de zending de Bantoe zo opgevoed omdat puur-Westerse gewaden over het Bantoe-lichaam aangetrokken zijn, zodat dit westerse kleed als een status-symbool beschouwd wordt.

In het algemeen moet de liturgie rekening houden met twee beginselen:

- „Een liturgie die niet past bij de aard, de vormtaal, de gevoelswereld van een volk, is een ernstige verhindering voor het verstaan en de doorwerking van het Evangelie.”³⁴⁾
- Wanneer in de liturgie elementen uit het Bantoeleven worden opgenomen, die doordrenkt zijn met de magische denkwijze van de Bantoe, vormen zij evenzeer een verhindering voor het verstaan en doorwerken van het Evangelie.

In nauwe samenwerking met de Bantoe zullen deze vragen moeten worden doorgedacht. Het is hoog tijd dat er iets gedaan wordt. Een werkgroep van Bantoe-predikanten en zendingen zou waardevolle suggesties kunnen doen. In ieder geval moet aan de zending de vrijheid gegeven worden in overleg met Bantoe-predikanten en -helpers nieuwe liturgische wegen in te slaan. Tenslotte is de prediking van het Evangelie een grotere vertrouwenszaak dan het doorbreken van de oude en het opbouwen van een nieuwe liturgie.

³³⁾ Towards an Indigenous Church. The Students Library no. 3, London-Ibadan, 1965, pp. 33-34.

³⁴⁾ J. H. Bavinck, aangeh. art.

laatste mode gekleed gaan en zijn huis stampvol 20e eeuwse apparatuur hebben staan, maar hij keldert achteruit. Hij zakt weg in het moeras van deze voor de ondergang bestemde wereld, waarin je op de duur in de diepe zin van het woord om komt. Dan mogen we hier over „achtergebleven gebieden” praten, maar als Europa en Amerika de God van de bijbel — en reken er op dat Hij leeft! — straal blijven negeren, dan kon heel die trotse Westerse wereld met al haar luxe en technische kunnen zelf wel eens een „achtergebleven gebied” worden. „Onderontwikkeld” en hopeloos ouderwets in de bijbelse zin van het woord!

Maar wie zijn hart geeft aan God en Jezus Christus, die „wordt verjongd door de geest van z'n denken”. Met dat zinnetje van Paulus wil ik eindigen.

Het geloof in het Evangelie van Jezus' Plaatsvervangend lijden en sterven en Jezus' levensvernieuwende Heilige Geest neemt een mens op in een levenslange verjongingskuur! Want weet u wat echt jong is? Dat haal je niet uit een potje of pillendoos. Dat is uiteindelijk geen kwestie van een verzorgde huid, maar van een Godvrezend hart. Geven we dat aan God of aan de duivel, aan Jezus of aan de wereld? Dat is een keus tussen echt-modern en feitelijk-ouderwets, Gods nieuwe tijd of satans oude tijd.

Moge Jezus Christus met het Evangelie-bericht van zijn Woorden en Daden nog veel mensenharten vernieuwen en verjongen, zodat ze zich ook echt modern gaan kleden. Maar dan zoals Paulus het hier zo aardig zegt: **Uit** die oude aftandse wereldse jas! En aan die moderne kleren van gerechtigheid en heiligheid! Dan gaan we in deze versleten wereld nu al wat lijken op onze Redder Jezus, de Nieuwe Mens bij uitstek, die oude mensen jong kan maken. Toe, volg Jezus, de Modernste Mens die er ooit geweest is!

Amen

TE BERDE

Bij uitzondering maak ik, met instemming van heel de redactie, gebruik van deze rubriek. Er is een goede oorzaak voor. Op 2 maart 1902 werd geboren Cornelis Veenhof. Gisteren is hij dus 70 jaar geworden. Het is niet de bedoeling van de redactie daaraan meer aandacht te besteden dan in deze kolom. Dat zou niet in zijn geest zijn, vooral niet nadat we enige tijd geleden uitvoerige aandacht aan zijn leven en werk besteed hebben, toen wij een jubileum van hem mochten herdenken. Daarom willen we nu bescheiden zijn. Maar een woord van gelukwens mag niet achterwege blijven. Een woord van gelukwens, dat vooral een woord van dankbaarheid wil zijn. Dankbaarheid aan de Here in de eerste plaats. In het vorige nummer hebt U kunnen lezen wat Prof. Veenhof's hart vervult aan dank, nu hij weer thuis mag zijn, na een langdurig verblijf in het ziekenhuis. Wij zijn met hem dankbaar. De kring van „Opbouw” heeft veel meelevens getoond in de dagen van zijn ziekte. Trouwens ook uit veel ruimere kring bleek dat meelevens. We zijn dankbaar dat de HERE hem gespaard heeft en hopen dat het verder herstel voorspoedig zal verlopen.

☆☆☆

Prof. Veenhof schreef ook te hopen dat God hem de kracht zou geven in ons blad te kunnen schrijven.

Wij hopen dat met hem.

Want, en dan komt er een reden van dank, in Prof. Veenhof weten we te maken te hebben met iemand die het gereformeerde leven liefheeft.

Die het gereformeerde leven kent.

Die ook de geschiedenis van het gereformeerde leven kent.

Die in al zijn werk toch maar één doel voor ogen had en heeft: om trouw te zijn aan de H.Schrift. Een man die wel zo veel inzicht in de H. Schrift heeft en zo veel kennis van de historie heeft, dat hij iets „nieuws” niet verwerpt omdat het nieuw is, maar die van het koninkrijk nieuwe en oude dingen weet uit te delen.

Juist nu alles op drift schijnt te zijn, juist nu ook alles erop wijst dat er in het kerkelijke leven in Nederland, in de brede zin van het woord, allerlei verschuivingen zich voordoen, hebben we het nodig te weten hoe het vroeger was. Hebben we óók nodig te weten hoe onze houding nu moet zijn. En het laatste kan er niet zijn zonder het eerste.

Deze combinatie van 70 te zijn, het verleden te kennen, en toch op de hoogte te zijn van bijna alles wat er aan „nieuws” gezegd en geschreven wordt, is een zeldzame.

De tijd, die hij door moest brengen in het ziekenhuis, is wat zijn lezen van lectuur die verscheen, bepaald geen verloren tijd geweest. De lezers hebben dat al wel kunnen merken.

☆☆☆

Nu stop ik maar met lof. Als hij het van te voren zou gezien hebben, zou hij tegen plaatsing bezwaar gemaakt hebben.

Wel moet dit er nog bij: Prof. Veenhof is onder ons zeer geliefd. En dat is natuurlijk niet, omdat een ieder hem kent of omdat hij zulk een aardige man is, of iets dergelijks.

Maar ik meen te kunnen zeggen dat het volk dat naar hem luistert in zijn woorden, die hij spreekt en die hij schrijft, herkent die liefde tot de H. Schrift, die het kenmerk is van de echte schriftgeleerde. Die „bevindelijk” schrijft en spreekt, omdat hij inderdaad in zijn leven de waarheid van de belofte van de HERE gevonden heeft. Die ook bevonden heeft dat de HERE trouw is (Rom. 5). Wie roemt, roeme in de Here.

Herman Amelink

Boekbespreking

VRIJ! Het Evangelie van Lucas, vertaald in het Nederlands van nu. Nederlands Bijbelgenootschap, Amsterdam, 1970. Prijs f 2,50. (Besteladres: N.B.G., Postbus 620, Haarlem)

In de reeks 'Bijbelboeken in het Nederlands van nu' verscheen als zesde deel een vertaling van Lucas. Een keurig verzorgd boekje, waarin naast de vertaling aan de 'ontsluiting' van de tekst het een en ander is gedaan door korte voetnoten, een alfabetisch register waarin belangrijke woorden worden toegelicht, en een aantal kaartjes.

Men zal zich misschien herinneren, dat ik tegen de vertaling van het Johannes-evangelie uit deze reeks nogal wat bezwaren had.¹⁾ Ik moet zeggen, dat het oordeel over dit deeltje aanmerkelijk gunstiger uitvalt. Natuurlijk zijn er, en in het algemeen en in het bijzonder, punten te noemen waarop men met den auteur van deze weergave van mening kan verschillen. Zo b.v. over de vraag, of men Jezus nu vrijwel iedereen met 'jij' moet laten aanspreken; of over de aanvaardbaarheid van een woord als 'kankeren'. Ook zie ik b.v. niet in, waarom het nodig is in 18:3 de directe rede om te buigen naar de indirecte, of in 4:29 het overeenkomen van he synagoge-publiek onder de tafel te laten verdwijnen. Toch wegen dergelijke dingen niet zó zwaar. Want wanneer men als eis stelt, dat een bijbelvertaling betrouwbaar moet zijn en tevens de boodschap zo dicht mogelijk bij de mensen van nu moet brengen — en dat niet alleen bij de kerkmensen, maar ook (en vooral) bij mensen die van God vervreemd zijn — dan mag deze vertaling dankbaar worden aanvaard.

Als voorbeeld geef ik hier door de weergave van Luc. 16:1-9: „Jezus sprak ook tot zijn leerlingen: 'Er was eens een vermogend man die een rentmeester had. Tegen die rentmeester werd bij hem ingebracht dat hij het vermogen van zijn heer verkwistte. Toen liet hij hem bij zich komen en zei: Wat hoor ik nou van je? Leg verantwoording af van je beheer, want je kunt geen rentmeester meer blijven. De rentmeester zei toen bij zichzelf: Wat moet ik doen nu meneer me ontslaat? Voor werk op het land ben ik niet sterk genoeg en ik heb teveel respect voor mezelf om te gaan bedelen. Ik weet al wat ik doen moet om bij de mensen terecht te kunnen na mijn ontslag. Toen riep hij allen die bij zijn heer in het kruit stonden een voor een bij zich. Aan de eerste vroeg hij: Wat krijgt meneer van jou? De man antwoordde: Honderd vaten olijfolie. Toen zei hij: Hier is je kontrakt; ga zitten en maak er gauw vijftig van. Aan een ander vroeg hij: Hoeveel krijgt hij van jou? Die antwoordde: Honderd zakken tarwe. Tegen hem zei hij: Hier is je kontrakt; maak er maar tachtig van. De heer prees het verstandige beleid van de oneerlijke rentmeester, want de kinderen van de wereld spelen dat onder elkaar zoveel handiger dan de kinderen van het licht. Dit wil ik maar zeggen: Gebruik dat vuile geld zo dat je vrienden krijgt, dan ben je, als het je in de steek laat, welkom in de eeuwige woningen.'"

Dit is levende taal. En zo zouden nog vele andere treffende vertalingen te noemen zijn (al zal misschien de toon een oudere generatie, die bij een wat plechtstatiger bijbelvertaling is groot geworden, wel wat te alledaags in de oren klinken): ik denk aan 12:17 vlgg.: de rijke boer „vroeg zich af: Wat moet ik nu doen? Ik heb geen ruimte om mijn oogst op te slaan. Weet je wat, ik breek mijn schuren af en ik bouw grotere en daarin sla ik mijn graan en alles wat ik heb op. Dan kan ik tegen mezelf zeggen: Je hebt je schappjes op het droge, jongen, doe nu maar kampjes aan, eet, drink en neem het er eens van"; aan v. 27 van datzelfde hoofdstuk: „zelfs Salomo in groot gala zag er niet zo prachtig uit als een van die lelies"; en aan den rijke man in 16:19 „die van het ene

feest naar het andere leefde". Maar: men leze zelf.²⁾

Enkele kritische opmerkingen over onderdelen.

1:28 (Gabriël tot Maria) „God heeft iets goed met je voor". Ik kan me indenken, dat de vertaler er op bedacht is geweest, dat het „de Heer is met u" vooral in R.K.-kringen een afgesleten formule is geworden die niets meer zegt. Maar of ze op deze wijze tot nieuw leven moet worden gebracht, vraag ik me wel af. 'Jahweh' in plaats van 'de Heer' had de sleur al doorbroken³⁾; een verwijzing (in een noot) naar Richt. 6:12 had de rest kunnen doen. De God van Israël heeft niet maar iets goeds met Maria voor, maar Hij gaat **Zijn volk verlossen** en schakelt haar daarbij in.

5:9 „Hijzelf (Petrus) en alle anderen stonden perplex". Maar in het Grieks begint de zin met „want": nu volgt de reden van Petrus' woorden. „Stonden perplex" tekent een toestand; maar er staat een aoristus, die hier wel het opkomen van de verbazing zal aanduiden: „verbazing had hen aangegrepen".

5:14 Het „hun tot een getuigenis" is geworden „om de mensen te bewijzen dat je genezen bent". Maar de bedoeling is: opdat de **priesters** weten, dat de kracht Gods in Israël aan het werk is.⁴⁾ De oversten des volks, ook de priesters, staan merendeels afwijzend tegenover Jezus. Maar of ze horen willen of niet, ze zullen weten, dat de Christus gekomen is. En deze kennis zal hun oordeel verzwaren.

7:35 „Maar de wijsheid is door al haar kinderen in het gelijk gesteld". De vertaling is juist; alleen zou men wellicht nog beter de tegenwoordige tijd („wordt") kunnen kiezen: het gaat hier om een algemene waarheid. Er wordt in een noot bij vermeld, dat de betekenis van de zin erg onduidelijk is. M.i. is de bedoeling: niemand die de wijsheid als leidsvrouw volgt⁵⁾ krijgt er ooit spijt van. Hij zal achteraf altijd zeggen: zij had gelijk; wat gelukkig dat ik naar haar heb geluisterd. Wie Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods (1 Cor. 1:24), volgt, zoals vele tollenaars en zondaars in tegenstelling tot (en tot misnoegen van) de Farizeeërs doen (vv. 29, 30), zal nooit bedrogen uitkomen. Deze keus zal en nu en straks blijken zijn behoud te zijn geweest (vgl. het volgend verhaal, vv. 36-50).

12:56 „Geveinsden" is hier geworden „Dat lijkt heel wat". Ik waardeer het, dat men een poging gewaagd heeft het bewuste woord wat meer relief te geven. Maar geeft dit de bedoeling precies weer? Ik betwijfel het. M.i. ligt in deze in de evangeliën veelvuldig voorkomende kwalificatie vooral dit, dat de Farizeeërs wel stipt zijn op onbenulligheden, maar die zorgvuldigheid niet doortrekken in belangrijke zaken (vgl. met name Matth. 23:23-26!!). **Hun houding in gewichtige dingen strookt niet met het principe dat ze in futiiteiten hoog houden.** Precies datzelfde ontmoeten we hier: wél op de lucht letten, om te voorkomen dat men door een stortbui verast wordt; maar niét acht geven op wat God in Christus op aarde doet, niét zien hoe Zijn oordeelswolken zich al samenvakken (vgl. vv. 49 en 57-59). Ik zou dus liever vertalen: „Wat bent u toch inconsequent".

19:8 „Zowaar ik hier sta". Opnieuw waardeer ik het, dat de vertaler van het traditionele „zie" is afgestapt. Maar er is hier geen spoor van een platvloerse eed. Met 'zie' vraagt men de aandacht: 'let goed op wat ik nu ga zeggen'. (Van de vele voorbeelden noem ik 1 Cor. 15:51 en Openb. 21:5.) Men zou hier kunnen vertalen: „Moet U eens horen" of „Zal ik U eens wat zeggen?".⁶⁾

19:21 (De luie slaaf tot zijn teruggekeerde meester) „... ik was benauwd voor u, omdat u zo'n keiharde man bent, die graag iets voor niets krijgt". Die laatste zinsnede is m.i. niet juist weergegeven. Er staat: „gij neemt op wat ge niet hadt neergezet" (of „neergelegd"). Het woord 'tithèmi' ('neerzetten' of '-leggen') heeft hier m.i. de speciale betekenis 'in bewaring geven'. (Zie voor die betekenis F. Preisigke, Wörterbuch der griechischen Papyrusurkunden, Berlin 1927, s.v. 2a.) Deze man komt iets terughalen wat hij helemaal niet had afgegeven. Als men zo vertaalt, blijkt ook de parallelie met wat onmiddellijk volgt: „gij maait wat gij niet gezaaid hadt".

Nog een enkel woord over de foto's. Deels zijn deze illustraties van wat in een bepaalde tekst over dingen uit het dagelijks leven gezegd wordt (zo bij 14:18 een vrouw voor een juweliersvitrine), deels ook bij zaken van

het koninkrijk Gods die met een beeld uit het dagelijks leven worden aangeduid (bij 10:2 b.v. een korenveld). Doch soms geven ze ook weer, wat een bepaalde moderne lezer zich voorstelde, toen hij een tekst las (bij 5:36-39 een oude molen, genomen onder een hoogspanningsmast door, met het bijschrift „oud en nieuw"; en bij hfdst. 21 de 'paddestoel' van een exploderende atoombom). Bij dit laatste type van verlichting is het gevaar van eenzijdige, of zelfs vervlakkende of ook vertekende interpretatie van de bijbeltekst niet denkbeeldig.

Over 't geheel genomen: een waardevolle aanwinst bij het vele goede dat we aan bijbelvertalingen al bezitten. Warm aanbevelen!
Zuidhorn. D. HOLWERDA

¹⁾ Zie jrg. 15 no. 13 van dit blad, pagg. 108-110.

²⁾ In 't voorbijgaan noteerde ik met voldoening, dat in 8:28 het „wat heb ik met u te doen?" vervangen is door „wat wilt u toch van mij?". Dat is precies de vertaling die ik zelf voorstelde in de hierboven onder noot 1 genoemde recensie. Ook heeft men in 19:5 gekozen voor „logeren". Zie over die kwestie mijn artikelenreeks 'Blijven in het Nieuwe Testament' in de 14de jaargang van dit blad, de nummers 8, 9 en 10.

³⁾ Deze vertaling is legitiem. Lucas sluit op dit punt zonder twijfel aan bij de Septuagint, waar de naam Jahweh is weergegeven door Kurios.

⁴⁾ Over de hier in geding zijnde numeruswisseling schreef ik in Lucerna I 5, 204 vlgg. Men ziet overigens uit 17:14, dat Jezus in precies dezelfde opdracht ook wel het meervoud bezigt.

⁵⁾ 'Kinderen der wijsheid' is een uitdrukking vergelijkbaar met 'kinderen des lichts' (16:8). Wat de gepersonifieerde Wijsheid betreft, denke men met name aan Spr. 8.

⁶⁾ In 15:29 is dit 'zie' in de vertaling verwaarloosd. Daar zou ik vertalen: „Nu dien ik u *nota bene* al zoveel jaren...".

KERKNIEUWS

Ds B. Wesseling — De kerkeraad van de vrijgemaakte Geref. Kerk te Rotterdam-Charloir heeft zijn predikant, ds B. Wesseling voor de tijd van drie maanden geschorst. De kerkeraad is van mening dat ds Wesseling er in zijn prediking geen blijk van heeft gegeven de z.g. Open Brief, die indertijd een aantal vrijgemaakte gereformeerden richtte aan ds Van der Ziel te Groningen, die toen in een conflict was gewikkeld, te laken. De kerkeraad is van mening dat ds Wesseling de Open Brief in het publiek had moeten bestrijden. Ds Wesseling, die de inhoud van deze brief niet voor zijn rekening wil nemen, is van mening dat, alvorens men met kerkleden naar aanleiding van deze brief gaat „handelen", aan deze personen moet worden gevraagd, wat zij zien als de bedoeling van de brief. Het is volgens ds Wesseling onjuist dat ambtsdragers vanwege hun houding t.o.v. de Open Brief worden veroordeeld alleen op grond van hetgeen de veroordelaars in die brief menen te lezen, zonder dat de bedoeling van de aanklaagden in de beoordeling wordt betrokken.

Ds Wesseling is door de kerkeraad geschorst, nadat de Particuliere synode had uitgesproken dat hij schorsingswaardig was. Een dergelijke uitspraak kreeg de kerkeraad niet van een geabuurde kerk en van de classis Rotterdam. Het wordt daarom in twijfel getrokken of de schorsingsuitspraak van de kerkeraad wel kerkrechtelijk juist is.

Ds Wesseling is van plan bij de generale synode van de vrijgemaakte Geref. Kerken, in Hattem te houden, in beroep te gaan.

Nieuws over het Spanjewerk — Wie het genoeg had in januari ds Sanz, de door Rijswijk naar Spanje uitgezonden predikant, te ontmoeten, moet wel onder dr indruk gekomen zijn van de moeiten die zijn werk bezwaren. Zomaar als het ware neerstrijken ergens in een moderne miljoenenstad en dan mensen proberen te bereiken, om ze het evangelie bekend te maken, is heel wat makkelijker gezegd dan gedaan. Met het oog op zulk werk vroeg ds Sanz bij zijn intrede in oktober 1970 ons aller voorbede en vaak heeft hij in zijn brieven sindsdien dit verzoek herhaald.

Tijdens zijn bezoek aan ons land mochten we hem bemoedigen en samen de Here aanroepen en zo is ds Sanz teruggekeerd naar Barcelona en heeft hij het werk weer aangevat.

Zijn eerste brief, die kort daarna ontvangen werd, gaf bemoedigend nieuws. Ds Sanz schrijft: „Ik ben zojuist bij de familie F. geweest. Van beiden is de gezondheid wat beter. Ik heb ze voorgesteld van tijd tot tijd samen te komen om de Schrift te onderzoeken en voor gemeenschap-

pelijk gebed. Mevrouw en meneer F. hebben mijn voorstel aangenomen. Hun dochter glimlachte een beetje schamper op mijn woorden, maar ik heb ze laten zien hoe nodig het is om het aangezicht van de HERE te zoeken. Die de Enige is in Wie wij waar geluk en de beloften van heil kunnen vinden welke ons toekomen door het leven en werk van Zijn Zoon, onze Zaligmaker. Dat de HERE in de harten van dit gezin werke tot hun behoud.

Houdt niet op, broeders, Hem te smeken, dat Hij met Zijn Woord en Geest in hen werke tot hun zaligheid.

Wat mij betreft, ik wil trouw zijn aan Zijn roeping en aan Zijn voornemen met mij temidden van deze materialistische en ontkerstende wereld. Ik ben niets, maar Hem is de kracht en Hij beijvert Zich om de Zijnen te zoeken en tot Zich te trekken. Bidt voor mij zoals ook ik bid om de bliken van de macht en de heerlijkheid van Zijn Naam in u allen".

Broeders en zusters, het gaat heel concreet om een belangrijke doorbraak als gevolg van het werk, waartoe de HERE ds Sanz riep. Dat zijn beroep op ons allen de rechte weerklank vinde en wij volhardten in het gebed, dat God een deur voor ds Sanz' woord opene (Col. 4:2, 3).

Spanje Commissie, Rijswijk Z.-H.
(giro no. 210453)

PERSBERICHT

Jongerenconferentie ICCC-Jeugdcontact

Van 4-6 maart a.s. houdt het ICCC-Jeugdcontact een conferentie in de „Peppelhoeve”, Peppelerweg 42-46 te Putten.

Spreker: drs H. de Jong te Amsterdam over Israël en de Bijbel.

Verder discussie, musiceren, zingen en ontspanning.

Voor inlichtingen en opgave: ICCC-Jeugdcontact, Frederiksplein 24, Amsterdam-1002, tel. 020-248271.

OPROEP

Al vele jaren werken heel wat jongelui in de zomervakantie op verschillende campings in ons land. Zij werken daar om de mensen een fijne vakantie te geven en ze doen dat op vele manieren. Op bescheiden wijze proberen zij zo ook in de vakantiecentra gestalte te geven aan hun christen zijn.

Voor dat werk zijn veel jongelui nodig. Deputaten voor evangelisatie in de Chr. Geref. Kerken hebben hiervoor een speciale coördinatiecommissie. Deze commissie werft jongelui voor dit heel aparte werk.

Misschien zijn er nog wel jongelui die ook graag met dit werk mee zouden doen. Laten zij zich in verbinding stellen met evangelist J. Schouten, Diezestraat 87, Enschede. Telefonisch is hij elke avond bereikbaar van 6 uur tot half acht (05420-22630).

„En Hij, die op de troon gezeten is, zeide: Zie, Ik maak alle dingen nieuw...”
Openbaring 21 vs. 5

Verwachtend de wederopstanding des vlezes en hopen op het eeuwige leven, is van ons heengegaan mijn innig geliefde man, onze lieve vader en grootvader

MAARTEN KONING

op de leeftijd van 66 jaar.

Uit aller naam:
H. Koning-Hogeland

Santpoort, 25 februari 1972
Velsbroekstraat 3

De begrafenis heeft inmiddels plaats gehad dinsdag 29 februari jl. op de begraafplaats „Westerveld” te Velsen.

Het heeft de Heere behaagd onze ouderling, broeder

M. KONING

uit ons midden weg te nemen.

Dankbaar gedenken wij zijn arbeid in onze gemeente.

Hij heeft de goede strijd gestreden, hij heeft zijn loop ten einde gebracht, voor hem ligt gereed de krans der rechtvaardigheid, welke te dien dage de Here, de rechtvaardige rechter, hem zal geven,

De Raad van
de Gereformeerde Kerk.

Haarlem, 25 februari 1972.

De Raad van de Geref. Kerk van Wapenveld deelt met vreugde en dankbaarheid mede, dat haar Dienaar des Woords,

DS. B. GEUCHIES,

op donderdag 9 maart 1972, 25 jaar predikant is geweest van deze gemeente.

Ze wil dit feit herdenken in een samenkomst op genoemde datum, 's avonds 8 uur in het kerkgebouw, Kanaaldijk 57.

Gelegenheid tot felicitatie van 7.30-8 uur in het lokaal achter de kerk.

Namens de Raad der Kerk,
J. Kleijer, 2e praeses
H. Nieuwenhof, scriba

KAMPEN

Johannes Calvin-Lyceum
met school voor Havo

Het Bestuur van het Lyceum (± 600 leerlingen) zou gaarne m.i.v. 1 augustus 1972

EEN DOCENT benoemen
voor het onderwijs in
CHRISTELIJKE RELIGIE

Volledige weektaak. Ter verstrekking van het contact met de leerlingen zullen in de hogere leerjaren ook uren maatschappijleer aan deze docent worden opgedragen.

Medewerking wordt verleend bij het verkrijgen van een eengezinswoning.

Inlichtingen bij de rector, dr. H. M. Mulder, Jan van Arkelstraat 25, Kampen, tel. 05202-3114 (school), -2739 (huis); b.g.g. -4436

Sollicitaties zo spoedig mogelijk aan de secretaris van het Bestuur, de heer T. A. Vogel, Acacialaan 62, Kampen.

Vacantie adres

Aangeboden vrij gedeelte van woning.
Bosrijke omgeving.
Bezet na 22 juli.

Tel. 05206-8382.

Plaats uw familieberichten in dit blad.

De Hervormde Stichting voor Diakonaal Maatschappelijk Werk te Oldenbroek e.o. (Veluwe) heeft plaats voor een

Leidster bejaardenzorg

Wegens uitbreiding van het werk. Van beslist positief Christelijke beginselen.

Taak: Samen met het huidige team leiding te geven aan de gezinsverzorging en de hulp aan bejaarden.
(Thans aanwezig 3 leidsters.)

Vereist: Diploma Sociaal Academie, H.S.A., M.S.A., MXII, MIXIX, NXX of anderszins subsidiaal. Rijbewijs.

Salaris: Evenals autovergoeding landelijke normen.

De stichting is in vergevorderde bespreking met de Geref. zusterinstelling voor een fusie.

Sollicitaties zo spoedig mogelijk aan de secr. van de stichting, de heer J. Huisman, Eperweg 6, 't Harde, tel. 05255-1598.

„Gereformeerd Schoolblad”

Maandblad

ten dienste van Onderwijs en Opvoeding, uitgaande van de Vereniging van Gereformeerd-vrijgemaakte Onderwijzers en Leraren.

Abonnement voor Geref. ouders en andere meelevendenden slechts f 6,50 per jaar.

Vrijgemaakte leerkrachten kunnen zich als lid der vereniging bij ondergetekende opgeven. Contributie slechts f 30,— per jaar.

J. H. Brink, Snuiwerstraat 11, Krommenie.

Voor ons moederloos gezin met 3 dochters — resp. 14, 10 en 8 jaar — zoeken wij contact met een

zuster in Christus,

die zich geroepen voelt om de lege plaats in ons gezin in te nemen.

Brieven onder nr. 33 bureau „Opbouw”, Slotlaan 220, Zeist.

Ons vakantie reisplan 1972

OOSTENRIJK

De reizen naar Oostenrijk zijn volgeboekt. Voor de kampeerreis naar het Bregenzerwald kunnen nog slechts enkelen intekenen. Vertrek 17 juli D.V. Prijs 300 gld (all in).

Aanmelden bij de reis/kampeerder J. Wijnsma,
Langrousterwei 296 A, Ooster Nijkerk, tel. 05192 - 293.

ITALIE

Een gezellige jongerenreis naar Limone aan het Gardameer met vele mogelijkheden tot excursies o.a. Venetië en Verona. We vertrekken D.V. op 10 en 17 en 24 juli voor 13 dagen.

Prijs 495 gld.

Om aan alle wensen te kunnen voldoen, willen we zelfs een reis van 10 dagen inlassen op 20 juli. Prijs 430 gld.

Folders op aanvraag.

Inlichtingen Ds S. Wijnsma, Zaan 21, Zwolle, tel. 05200 - 32064.